

09 jul Harmonisation of Qualifications

Het establishment van de agrarische opleidingen is zeer bekend met de Joint Courses. Deze Noord Europese bijeenkomsten van betekenisvolle figuren in het agrarische onderwijs stamt van 1965. Het is deze maand 44 jaar geleden dat de 1^e course in Noorwegen plaatsvond. Peter van der Schans, toen nog geen directeur van het Landbouwonderwijs, was een van de drie initiatiefnemers. Sindsdien zijn de courses om de 2 @ 3 jaar georganiseerd. De deelnemers werden op grond van verdienste of positie uitgekozen waardoor de inleidingen respectievelijk feesten goed uit de verf konden komen.

De 11e Joint Course vond eind juli 1990 plaats. Eén thema¹ was onderwijskundig *Towards Harmonisation of European Qualifications and 1992* en daarnaast een thema over het vraagstuk van de sector *Problems in European Rural Sector is Facing with Regard to Diversification, Depopulation and the Needs for Retraining*.

Ferdinand Kuba van de OECD vertelde het een en ander over economische, sociaal-culturele en technologische ontwikkelingen en de gevolgen voor het onderwijs in 1992: de inhoud. De kern van het verhaal was breder te kijken dan het dorp en het land. Dit lijkt anno 2009 nog steeds een goede aanbeveling.

Over *Harmonisation of European Qualifications* hield Her Majesties Inspector Bob Nelson van het Schotse ministerie van onderwijs een inleiding: de kaders. Nelson was een advocaat van de Schotse aanpak en noemde o.a. het volgende:

- In 1974 werd in Schotland de Scottish Technical Education Council (Scotec) opgericht om de diploma's van het technisch onderwijs op beroepsgerichte doelen te baseren en om deze te beschrijven in objectieve termen.
- In 1983-1984 waren de diploma en certificaten gemodulariseerd. Er waren drie niveaus: beginner, medewerker en vakman. Voor landbouw waren er 250 modules (van meestal 40 uur) met beschrijvingen van de verlangde prestatie. De modules hadden een Lego structuur (stapelbaar) en diploma's een Baboeska structuur (hogere niveaus sluiten lagere niveaus in).
- In 1990 boden alle scholen deze modules aan: er waren 25.000 inschrijvingen voor modules per jaar.

Nelson vertelde dat het in de praktijk buitengewoon moeilijk was om dit allemaal uit te leggen aan scholen en bedrijfsleven. Dat bleek ook in de course. De inleiding maakte diepe indruk, de reacties waren heel divers, zowel blije ontvangsten, als totaal onbegrip of hartgrondige afwijzing.

De Europese Unie gaf in 2008² een aanbeveling uit van een Europees kwalificatiekader (EKK) met daarin typering van *kennis, vaardigheden en competentie* op niveau 1 t/m 8. De niveaus 6 t/m 8 zijn voor ho. Bij competentie worden termen van verantwoordelijkheid en zelfstandigheid beschreven voor de 8 niveaus.

In Nederland is na de oriëntatie op kernopgaven (Duits denken over competentie en onderwijs) eind jaren 90 gekozen voor oriëntatie op arbeidsprestaties (Engels denken over competentie en organisatiepsychologie) begin jaren 2000. OCW, LNV, MBO-raad en AOC-raad, Colo hebben in een gezamenlijke beleidsuiting³ dit uitgangspunt op een hoge sokkel gezet. Op pagina 9 van het beleidsdocument vraagt de MBO-raad aandacht voor de praktische uitvoerbaarheid op een vijftal punten. Als die zijn opgelost, zal er per 1 augustus 2010 één competentiegerichte kwalificatiestructuur zijn.

Wat leren we ervan?

Het is verbazingwekkend dat er zo verschillend over competentie gedacht kan worden. Voorbeelden daarvan zijn de Schotse -, de EU-, en de twee generaties benaderingen in Nederlandse. Op het eerste gezicht valt het verschil niet op maar wel beschouwd zijn de verschillen principieel. Is dat erg? Als je er mee kunt werken is het toch goed?

Velen zullen werkbaarheid doorslaggevend vinden, maar zij kunnen daarbij het belang van de levensbeschouwelijke grondslag van onderwijs onderschatten. Ouders willen weten waar het onderwijs dat kinderen krijgen voor staat. Dat zijn meestal principiële vragen, bijvoorbeeld eigen ontplooiing, voorbereiding op een beroep, training voor een functie. Docenten willen weten waarvoor ze het doen of zijn ze als renners in een peloton die naar hun oortje luisteren. Zijn gediplomeerden mensen met competenties (uit een belangwekkend lijstje) of zijn het competente mensen (mensen die ergens voor staan, en wat is dat dan?). Gaat om het rijden van de koers en redden wielrenners / docenten zich daar zonder hulp niet mee, of het gaat om een betekenisvolle koers / vorming. Die betekenis zit de verschillende manieren van denken over competentie. Het samen denken erover is mogelijk belangrijker dan de conclusie. Ik vermoed dat er nog wel wat te doen zal zijn na 2010.

Een tweede verbazingwekkend punt vind ik dat er zoveel veranderd is. De Europese verklaring is veel verder in 2008 dan je je kon voorstellen in 1990. Toen waren er nog de voorzichtige SEDOC-uitspraken. Een ander voorbeeld is modulariseren: dat is geen topic meer in de actualiteit, maar volop in de scholen doorgevoerd.

Andere dingen hebben standgehouden. De drie niveaus: beginner, medewerker en vakman (EU-aanbeveling niveau 1, 2 en 3) bestaan nog steeds. Ze worden door de MBO-raad ter discussie gesteld om de herkenbaarheid van beroepsvoorbereidend en beroepsopleidend onderwijs gemakkelijker te maken. Ik vind dat daarmee voorbij gegaan wordt aan de mentale mogelijkheden van sommige medeburgers. Bovendien bestaan niveau 1- en 2 taken, en niet alleen in Portugal of Bulgarije.

¹ 11th International Joint Course in Agricultural Education 1990, *Course Papers*. Edinburgh: SAC.

² Aanbeveling van het Europees Parlement en de Raad van 23 april 2008 tot vaststelling van een Europees kwalificatiedossier voor een leven lang leren. *Official Journal of the European Union* 6.5.2008: C 111/01-07

³ OCW, LNV, mbo-raad, aoc-raad en Colo(2008) *mbo, fundament onder de arbeidsmarkt*. Bilthoven; mbo-raad.